

BÖLÜM 1

GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELERDE DIŞ BORCUN BÜYÜMEYE ETKİSİ

Ömer AKKUŞ¹

1. GİRİŞ

Sürdürülebilir ekonomik büyüme, tüm ekonomiler için, özellikle de yüksek düzeyde cari harcamaların etkisiyle mali açıklarla karşı karşıya kalan gelişmekte olan ekonomiler için önemli bir sorundur. Birçok gelişmekte olan ülke yatırımları finanse edebilmek için yeterli düzeyde yurtiçi tasarruflara sahip olmadığı için diğer ülkelerin tasarruflarını kendi ülkesine çekmek istemektedir. Diğer ülkelerin tasarruflarını ülkeye çekmenin başlıca yollarından birisi doğrudan yabancı yatırımlar iken diğeri de dış borçlanmadır (Lin ve Sosin, 2001: 636). Dış borçlanma, gelişmekte olan ülkelerde kalkınma için önemli bir kaynak olarak kabul edilmektedir. Ülkelerin cari açığı 1950'lerden itibaren sürdürülemez hale geldiğinden, ekonomik kalkınmayı desteklemek için uluslararası örgütlerden borçlanma eğiliminin arttığı görülmektedir. Son 70 yılda dış borç problemi, gelişmekte olan ülkelerin karşılaştığı temel sorunlardan biri haline gelmiştir. 1980'lerin başlarında meydana gelen borç krizi, geliri düşük olan birçok gelişmekte olan ülkenin ekonomisini istikrarsızlaştırmış ve yüksek borçlanmanın kalkınma üzerindeki olumsuz etkisini hafifletmek için söz konusu ülkelere borçlarını hafifletme teşvikleri verilmiştir. 1990'ların ikinci yarısından bu yana gelişmekte olan ülkeler tarafından alınan yüksek dış borçlanma, birçok ülkenin kalkınmasını kısıtlayan en önemli faktörlerden biri haline gelmiştir. Politika yapımcılar, tüm dünyada bu konuda giderek kamuoyunun dikkatini çekmektedir (Doğan ve Bilgili, 2014: 213).

Dış borçlanmanın ekonomik büyüme üzerinde doğrusal olmayan etkileri olabilir. Dolayısıyla, düşük borçluluk seviyelerinde, dış borcun gayri safi yurtiçi hasılaya oranındaki bir artış ekonomik büyümeyi teşvik edebilmektedir. Bununla birlikte, yüksek borçluluk seviyelerinde, bu orandaki bir artış ekonomik büyümeye zarar verebilmektedir. Krugman (1989) bir ülkenin borcunun nominal değerinin ve fiili olarak beklenen ödemenin ilişkili olduğu ters U şeklindeki Laffer eğrisine ve borcun azaltılmasına vurgu yapmaktadır. Eğrinin yukarı bölümünde, temerrüt

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Samsun Üniversitesi, omer.akkus@samsun.edu.tr

SONUÇ

Dış borç ve büyüme dışında çeşitli kontrol değişkenlerin kullanıldığı bu çalışmada sabit sermaye oluşumu, nüfus, dış ticaret ve enflasyonun etkileri de ortaya çıkarılmıştır. Nüfusun ve enflasyonun büyüme üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi belirlenmemiştir. Ancak sabit sermaye oluşumu ve dış ticaretin büyüme üzerinde pozitif etkide bulunduğu tespit edilmiştir. Diğer taraftan farklı rejim türlerinin olup olmadığına ilişkin eşik değişken dış borçlanma değişkeni aracılığıyla ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Elde edilen bulgular gelişmekte olan ülkelerde dış borçlanmanın büyüme üzerinde negatif ve anlamlı bir etkisinin olduğu göstermektedir. Dış borçlanmanın büyüme üzerinde negatif bir etkisinin olması dışardan gelen fonların verimli alanlara aktarılmadığını ve bütçe açıklarını kapatmak için kullanıldığına ilişkin hipotezleri desteklemektedir. Dış borçlanmanın büyüme üzerinde negatif etkisini bertaraf etmek için dış borç aracılığıyla elde edilen fonların büyümeyi destekleyen yatırımlara yönltilmesi gerekmektedir. Dış borçlanmanın bütçe açıklarını finanse etmek için kullanılmasının önlenmesi ve yatırımları artırıcı alanlara aktarılması uzun dönemde gelişmekte olan ülkelerin gelişmiş ülkelerde olduğu gibi büyüme oranlarını artırmalarına olanak sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Barro, R. (1989). The ricardian approach to budget deficits. *Journal of Economic Perspectives*, 3(2), 37-54. doi:10.1257/jep.3.2.37
- Calderón, C., & Fuentes, J. (2013). government debt and economic growth. *IDB working Paper Series*, IDB/WP/424, 1-45.
- Checherita-Westphal, C., Hallett, A., & Rother, P. (2014). Fiscal sustainability using growth-maximizing debt targets. *Applied Economics*, 46(6), 638-647. doi:10.1080/00036846.2013.861590
- Chowdhury, K. (1994). A structural analysis of external debt and economic growth: some evidence from selected countries in Asia and the Pacific. *Applied Economics*, 26 (12), 1121-1131. doi:10.1080/00036849400000110
- Cohen, D. (1993). Low Investment and Large LDC Debt in the 1980's. *American Economic Review*, 83(3), 437-49.
- Cohen, D., & Sachs, J. (1986). Growth and external debt under risk of debt repudiation. *European Economic Review*, 30(3), 529-560. doi:10.1016/0014-2921(86)90007-3
- Doğan, İ., & Bilgili, F. (2014). The non-linear impact of high and growing government external debt oneconomic growth: A Markov Regime-switching approach. *Economic Modelling*, 39(April), 213-220. doi:10.1016/j.econmod.2014.02.032
- Geiger, L. (1990). Debt and economic development in Latin America. *The Journal of Developing Areas*, 24(2), 181-194.
- Guei, K. ((2019). External debt and growth in emerging economies. *International Economic Journal*, 33(2), 236-251. doi:10.1080/10168737.2019.1590727
- Hansen, B. (1999). Threshold effects in non-dynamic panels: Estimation, testing, and inference. *Journal of Econometrics*, 93(2), 345-368. doi:10.1016/S0304-4076(99)00025-1
- Hsiao, C. (2003). *Analysis of panel data (2nd edition)*. Cambridge: Cambridge University.

Güncel İktisat Çalışmaları II

- Im, K., Pesaran, M., & Shin, Y. (2003). Testing for unit roots in heterogeneous panels. *Journal of Econometrics*, 115(1), 53-74. doi:10.1016/S0304-4076(03)00092-7
- Kharusi, S., & Ada, M. (2018). External debt and economic growth: the case of emerging economy. *Journal of Economic Integration*, 33(1), 1141-1157. doi:10.11130/jei.2018.33.1.1141
- Krugman, P. (1988). Financing vs. forgiving a debt overhang. *Journal of Development Economics*, 29(3), 253-268. doi:10.1016/0304-3878(88)90044-2
- Kumar, M., & Woo, J. (2010). Public debt and growth. IMF Working Paper, WP/10/174, 1-47.
- Lin, S., & Sosin, K. (2001). Foreign debt and economic growth. *Economics of Transition*, 9(3), 635-655. doi:10.1111/1468-0351.00092
- Perasso, G. (1992). Debt reduction versus appropriate domestic policies. *Kyklos*, 45(4), 457-467. doi:10.1111/j.1467-6435.1992.tb02754.x
- Pesaran, M. (2004). General diagnostic tests for cross section dependence in panels. IZA Discussion Papers, No.1240, 1-42.
- Pescatori, A., Sandri, D., & Simon, J. (2014). Debt and growth: Is there a magic threshold? *IMF Working Paper*, WP/14/34, 1-19.
- Presbitero, A. (2012). Total public debt and growth in developing countries. *European Journal of Development Research*, 24(4), 606-626. doi:10.1057/ejdr.2011.62
- Reinhart, C., & Rogoff, K. (2010). Growth in a Time of Debt. *American Economic Review*, 100(2), 573-578. doi:10.1257/aer.100.2.573
- Reinhart, C. & Rogoff, K. (2011). From financial crash to debt crisis. *American Economic Review*, 101(5), 1676-1706. doi:10.1257/aer.101.5.1676
- Saint-Paul, G. (1992). Fiscal policy in an endogenous growth model. *The Quarterly Journal of Economics*, 107(4), 1243-1259. doi:10.2307/2118387
- Tchereni, B., Sekhampu, T., & Ndovi, R. (2013). The impact of foreign debt on economic growth in Malawi. *African Development Review*, 25(1), 85-90. doi:10.1111/j.1467-8268.2013.12015.x
- Wang, Q. (2015). Fixed-effect panel threshold model using Stata. *The Stata Journal*, 15(1), 121-134.